

Павленко Сергій Олексійович, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ТАКТИКА ВИЯВЛЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ З КОРУМПОВАНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ

Сучасна організована злочинність становить небезпеку не лише для національних інтересів окремих держав, а й є безпосередньою загрозою міжнародній безпеці, оскільки набула транснаціонального характеру. Передусім це стосується країн із нестабільною соціально-політичною та економічною ситуацією, що знаходяться на етапі економічної і політичної трансформації, до яких належить й Україна [1, с. 99].

Організовані групи та злочинні організації продовжують контролювати левову частку тіньового капіталу, протиправну діяльність, пов'язану з розкраданням бюджетних коштів, легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, організацією наркобізнесу, нелегальною міграцією тощо [2].

Корумповані зв'язки, які тісно налагоджені в органах законодавчої, виконавчої та судової влади, призводять до встановлення залежності їх від кримінальних структур, що забезпечує прийняття необхідних для цих структур рішень, які порушують чинне законодавство або суспільні норми.

Відповідно до статистичної звітності правоохоронних органів України за 2008–2013 роки [3, с. 69], сформувалася тенденція до збільшення за певні періоди кількості виявлених організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками в понад два рази: 2008 року – 15, 2009-го – 27, 2010-го – 29, 2011-го – 38, 2012-го – 36 [3]. Їх питома вага у загальній кількості виявлених за цей період організованих груп і злочинних організацій в Україні збільшилася від 3,97 % 2008 року – до 8,72 % 2013 року. Крім того, відповідно до статистичних даних МВС України, за 2014 рік із 135 виявлених організованих груп і злочинних організацій 22 (16,3 %) –

організовані групи й злочинні організації з корумпованими зв'язками [3], що значно більше, ніж 2013 року. 2015 року виявлено лише 11 організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками, що на 37,3 % менше, ніж за аналогічний період 2014 року.

Статистичні дані свідчать, що організовані групи і злочинні організації з корумпованими зв'язками виявляють досить рідко, хоча об'єктивно, на думку вітчизняних учених, це варто пов'язувати не зі зменшенням кількості корумпованих державних службовців, а зі зниженням ефективності та повноти розслідування кримінальних проваджень [4].

Водночас офіційна статистика цілком не відображає рівень і динаміку поширення злочинів цього виду внаслідок високого рівня їх латентності, складності виявлення та документування, а також високого ступеня прихованості та можливості уникнення від відповідальності за зазначені корупційні діяння.

Корупція є вигідною справою як власне для корупціонера (спосіб його збагачення), так і для тих осіб та структур (передусім організовані злочинні угруповання), які задовольняють свій інтерес за допомогою корумпованої поведінки чиновника. При цьому для останніх можливе багатоцільове використання корупційних зв'язків: для одержання прибутку, для самозахисту від дії закону та інших форм соціального контролю, проникнення в легальні структури державної влади.

У контексті досліджуваного питання важливе значення має оперативно-розшукова тактика. Зокрема, визначення тактики ґрунтується на різних категоріях (мислення, прийоми та способи, наукові положення й рекомендації, суб'єктивне відображення об'єктивних процесів, самостійна частина ОРД тощо); різняться позиції науковців щодо її функцій, юридичних засад, суб'єктів та елементів [5, с. 8].

Тактика є складовою тих видів людської діяльності, суб'єкти яких, виконуючи свої функції, стикаються з фактичним або ймовірним опором певних сил (суперників, супротивників, ворогів, конкурентів тощо) [6]. Тактика реалізує функцію запобігання такому опору, його подолання або нейтралізації. Зазначене

здійснюють в ОРД через певні дії оперативних працівників, які є продуктом їх творчої розумової діяльності. Тому поділяємо думку вчених, які з-поміж засад оперативно-розшукової тактики виокремлюють такі психічні процеси, як сприйняття [7, с. 64] і мислення оперативного працівника. Водночас оперативно-розшукова тактика має ґрунтуватися й на інших психічних процесах – уяві та пам'яті. Без уяви не можна змоделувати майбутні події, передбачити ймовірну поведінку інших людей та спланувати власні дії, без пам'яті – урахувати практичний досвід, а саме ці завдання є важливими складовими тактики.

Необхідність оперативно-розшукової тактики зумовлена такими факторами:

- замкнутістю злочинного середовища, проникнення в яке ускладнюється у зв'язку з глибокою конспірацією та суворою дисципліною всередині злочинних груп;

- розподілом сфер злочинної діяльності та виникненням на цій підставі ретельно маскованої системи відносин;

- прагненням злочинців до насадження норм поведінки та відносин, які стимулюють кругову поруку, збуджують і підтримують відчуття страху в причетних до злочинів й обізнаних про них осіб, штовхають їх на приховування істини;

- наявністю таких явищ, як злочинний професіоналізм і злочинна кваліфікація.

Ці чинники зумовлюють:

- постійний пошук нових способів учинення злочинів;

- маскування злочинних зв'язків;

- вивчення злочинцями тактики, засобів і методів ОРД, що спонукає до хитрощів для контрспостереження за діями оперативників та отримання необхідних відомостей про ОРД.

Отже, в умовах розвитку організованих форм кримінальної корупції в органах державної влади потрібно підвищити ефективність роботи правоохоронних органів для досягнення вагомих результатів, що передбачає узагальнення теоретичних рекомендацій, передового досвіду щодо використання оптимальних прийомів, засобів і методів оперативних підрозділів у протидії організованій злочинності з корумпованими зв'язками.

Список використаних джерел

1. Погорецький М. А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії / М. А. Погорецький // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2007. – Вип. 16. – С. 99–110. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2007_16_9. – Назва з екрана.

2. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 21 жовт. 2011 р. № 1000/2011. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14091.html>. – Назва з екрана.

3. Юрченко О. М. Національне антикорупційне бюро: перспективи діяльності / О. М. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією. – 2014. – № 2 (33). – С. 69–73.

4. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.09 / Бусол Олена Юрївна. – Київ, 2015. – 479 с.

5. Грібов М. Л. Співвідношення криміналістичної та оперативно-розшукової тактики / М. Л. Грібов // Криміналістичний вісник. – 2015. – № 1 (23). – С. 6–13.

6. Руденко М. М. Тактика оперативного опитування у справах про організовану злочинність / М. М. Руденко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2009. – № 21. – С. 115–124.

7. Безруких Р. К. Проблемы оперативно-розыскной тактики и пути их решения / Р. К. Безруких // Оперативно-розыскная работа : материалы теорет. семинара. – М., 1997. – С. 64–66.